

مسئولیت متن و شکل بدوش نویسنده مضمون میباشد، عقیده نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلاين نمی باشد

۲۰۱۸/۱۰/۳۱

هلمند آخړ

کنشکا ټولواک

د لرغوني افغانستان په تاريخ کې يوه ستره څېره چې مونږ يې پېژنو؛ کنشکا دی. د کوشانيانو د لړۍ ستر امپراتور ؤ چې د پلار نوم يې (ويما کدفيئزس) ؤ، په ۱۲۷ ز کال کې واک ته ورسېد. نوموړي د واکمنۍ دوه دربارونه لرل چې يو يې په اوسنۍ کاپيسا [کاپيسا] (بگرام) کې ؤ او بل يې په پېښور (پوروشاپورا) کې. د نوموړي د واکمنۍ حدود:

د ختيځ خواته د هندوستان د بنارس او ختيځ کې يې د چين او چيني ترکستان او په لويديځ کې يې د پارتيا هېواد نيولي وو. د روم له امپراتور سره يې اړيکې لرلې.

کنشکا د بوداييزم دين خپور کړ، خرافات يې ورڅخه پاک کړل او د يو نوي دين په ډول يې په نيمه آسيا کې خپور کړ. د هغه لقب د (شاه شاهان، شهنشا) د پاچاهانو پاچا ؤ. د نوموړي دوره يوه زرينه او د برياوو ډکه دوره وه، داسې چې هغه د خپلې پاچاهۍ په لومړي کال کشمير فتح کړ، عبادتځايونه يې پکې ودان کړل او هغه ځای يې د (کنشکاپور) په نامه ياد کړ. وروسته يې د موريا کورنۍ مرکز هم ونيوه.

وروسته له هغې يې لويديځ ته پام شو او د آسيا جنگاور خلک (پارتيان) د ځان تابع کړل.

کنشکا د نړۍ ستر ځواک (د چين هېواد پوځ) ته ماتې ورکړه، هغوی يې باج ته تيار کړل او د يارکند، ختن او کاشغر سيمي يې ورڅخه ونيولې. د چين امپراتور زوی يې له ځان سره بندي کړ او د چين له امپراتور څخه يې باج اخيسته.

د کوشانيانو د مهال ځينې آثار د افغانستان، پښتونخوا او هند سيمو کې ترلاسه شوي. د (کوشاني څيرنو مرکز) يوه څيرنيز مرکز دی چې د کوشانيانو آثارو په اړه څيرنه کوي.

د کنشکا په اړه مالومات په چيني، هندي او افغاني ډبرليکونو کې خوندي دي.

د کنشکا ډبري سکې لاس ته راغلي چې د هغه انځور داسې پرې رسم شوی:

د اورډو وينيټانو او غټو سترگو درلودونکی او همدارنگه اورده رېبره هم پکې ښودل شوی، په لاس کې يې توره او له دواړو اوږو څخه يې اور بليرې. د اوسنيو پښتنو په شان يې پرتوک هم په ښکاره ډول مالوميرې.

هېره دې نه وي چې کنشکا په پېښور کې د بودا کچکول هم ساته او د هغه دين په خپرولو کې يې د آشوکا په څېر گامونه پورته کړل. هغه مهال د نړۍ له څلورو لويو امپراتوريو څخه يوه هم د کوشانيانو امپراتوري وه. په شفاهي رواياتو کې ويل کيږي؛

«کنشکا قسم ياد کړ چې زه به د سکندر په شان اېوادونه لاندې کوم، هغه ډېر ځايونه ونيول. وروسته يې غوښتل چې نوره نړۍ هم لاندې کړي خو د هغه وخت يو بودايي راهب ورته راغلو او داسې يې ورته وويل:

د پاڼو شمېره: له ۱ تر ۲

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړيکه ټينگه کړئ maqalat@afghan-german.de

يادونه: دليکنې د ليکنيزې بڼې پازوالي د ليکوال په غاړه ده، هيله من يو خپله ليکنه له راليږلو مخکې په څير و لولئ

- ای باچا غواری ټوله نړۍ ونیسي؟

- هو.

- خو ځمکه خدای پیدا کړي، د خدای ځمکې نیول خو دا مانا لري چې ته د هغه پر ځمکه دعوا کوي... ، ته به گناهگار شي. نور د خدای ځمکې مه نیسه او توبې وباسه.

کنشکا چې ډېر دینداره شخص ؤ؛ توبې یې وباسلې او نور یې نړۍ نیونه بس کړه، شفاهي روایات وايي چې کنشکا دومره زورور ؤ چې ربنتیا یې هم نړۍ لاندې کوله، خو دیندارۍ دې کار ته پرېښود. ^۱»

کنشکا تر ۱۴۷ز کال پورې واکمني وکړه او له هغه وروسته (هویشکا) واکمن شو. هېره دې نه وي چې ځینې علماء د کابل شاهانو کورنۍ د کنشکا له نسل څخه گڼي.

اخځ لیکونه:

حبيبي، عبدالحی. تاریخ مختصر افغانستان

خادم، قیام الدین. لرغوني پښتانه قومونه

کهزاد، احمد علي. تاریخ افغانستان

حليم، صفيه، کنشکا باچا

د افغانستان د ښوونځي نصاب ۱۳۹۰ - تاریخ انګون: کوشانيان

دا لیکنه مخکې په (پښتو ویکیپېډیا) کې خپره شوې ده.

^۱ په نورو تاریخي روایاتو کې راغلي چې د کنشکا آس ودرېد او نور یې حرکت نه کولو. کنشکا ترې وپوښتل چې ولې مخته نه ځي؟ آس یې ورته وویل چې ته د څښتن ځمکې لاندې کوي او په دې کار په گناهگار شي، تر کله به ځمکې نیسي. همدا وو چې کنشکا د هېوادونو نیونه بس کړه...